

CODZIENNY EXPRESS POMORSKI

Wychodzi 7 razy tygodniowo o godzinie 7-ej rano, w poniedziałki o godzinie 10-ej — z tygodniowym dodatkiem ilustrowanym

PRENUMERATA

w ekspedycji miesięcznie 2,50 zł, z odnoszeniem lub poza-
miejskowe 2,75 zł, za granicą 4,— zł. - Redakcja, admini-
stracja i ekspedycja znajdują się w Toruniu przy Piekar-
kach nr. 14. - Telefon nr. 647. - Redaktor przyjmuje
od godz. 3 do 5 wiecz. - Administracja czynna od godz.
8³⁰ rano do godz. 6 wiecz.

OGŁOSZENIA

Cena za wiersz milimetry na stronie 7-lamowej 15 gr.
Na str. 4-lam. 40 gr. na I str. 70gr. Za ogłoszenia skomplik.
i z zastrzeżeniem miejsca 25% nadwyżki. - Ogłoszenia
drobne: wiersz napisowy 20 gr, każde następne słowo 10 gr.
Ruch w towarz. 20 gr, wiersz. - Ogł. zagr. 100% nadwyżki.
Konto czekowe: P. K. O. Poznań 201 060.

Pakt pięciu.

Wyniki rozmowy Herriota z Chamberlainem. Anglja za projektem niemieckim. Herriot jest mu przeciwny. „Francja będzie postępowała w ścisłym porozumieniu z Polską”. Głosy prasy francusk

PARYŻ, 8. 3. (PAT)

Jak się dowiaduje Agencja Havasa, Chamberlain podczas konferencji z premierem francuskim wyraził opinię, że sprawę bezpieczeństwa możnaby najwłaściwiej rozwiązać zapomożąc paktu pięciu, t.j. paktu gwarancyjnego pomiędzy Anglią, Francją, Belgią, Włochami i Niemcami, do którego ewentualnie przyłączyłyby się Polska i Czechosłowacja. Zdaniem Chamberlaina, niemiecka propozycja paktu pięciu może stanowić podstawę do dyskusji i rokowań. Jak się zdaje, Herriot nie zajął wobec poglądów Chamberlaina stanowiska wręcz odmownego, wysunął jednakże ze swej strony poważne obawy, a w szczególności wskazał na to, że propozycja paktu pięciu mogłaby być niewłaściwie o wiele życzliwiej przyjęta, gdyby pakt został poprzedzony zawarciem bardziej ścisłego paktu bezpieczeństwa pomiędzy Anglią, Francją i Belgią. Dalej Herriot wskazał na niedostateczność propozycji niemieckich, zwłaszcza z punktu widzenia niebezpieczeństwa, grożącego terytorjalnemu stanowi posiadania Polski. Polska musi mieć możliwość wypowiedzenia swej opinii o propozycjach niemieckich, a mianowicie o jej złych i dobrych stronach. W każdym razie Francja będzie postępowała nie inaczej, jak tylko w zupełnym porozumieniu z Polską. Z kolei angielski sekretarz stanu dla spraw zagr. bronił swego poglądu, według którego ogólne uspokojenie, jakieby nastąpiło w Europie po zawarciu paktu pięciu, sprawiłoby, że również sytuacja Polski doznałaby konsolidacji. — Premier francuski dostrzega pewne braki w propozycji niemieckiej, zwłaszcza pod tym względem, że pozostawia otwartą sprawę Austrii, a wraz z tem pozostawia możliwość przyłączenia jej do Rzeszy z dalszymi widokami na aneksję Trjestu co stanowiłoby groźbę dla Włoch. Pomimo tych różnic poglądów obaj mężowie stanu zdają się być solidarni co do tego, że przed rozpoczęciem jakichkolwiek rokowań z Niemcami powinien one wystąpić z prośbą o przyjęcie ich do Ligi Narodów, przestrzegając przedtem wszelkie przewidziane formalności. Obaj ministrowie uważają też, że sprawa zawarcia z Niemcami paktu gwarancyjnego w żadnym razie nie może naruszyć praw, jakie sprzymierzonym przysługują na mocy postanowień traktatowych, a w szczególności o ile to dotyczy prawa okupacji Nadrenji, co ma trwać jeszcze 10 lat. W chwili obecnej sojusznicy dopiero z leka poruszyli sprawę ewakuacji strefy kolońskiej. Konferencja międzysojusznicza powzięła w tej sprawie ostateczne decyzje i Niemcy przy tej okazji mogłyby być wezwane do wyrażenia swych poglądów co do sposobów zastosowania decyzji wspomnianej konferencji. Poza tem Herriot i Chamberlain omawiali sprawę ostatniego konfliktu grecko-tureckiego.

PARYŻ, 8. 3. (PAT)

Prasa podkreśla serdeczny charakter spotkania Chamberlaina z Herriotem oraz donosi, iż obaj mężowie stanu po-

rozumieli się co do tego, aby traktować sprawę ewakuacji strefy kolońskiej oraz rozbrojenia niezależnie od sprawy bezpieczeństwa. Dalej miało między Chamberlainem i Herriotem zapadnąć porozumienie w sprawie przedłużenia o rok mandatu Raulta przewodniczącego komisji rządzącej w zagłębiu Saary, oraz w sprawie zatwierdzenia wyboru gen. Destickera na stanowisko przewodniczącego komisji kontrolnej, mającej w przyszłości sprawować w Niemczech swoje funkcje pod egidą Ligi Narodów. Wreszcie, jak donosi prasa, porozumiano się w sprawie postawienia sporu polsko-gdańskiego, dotyczącego skrzynek pocztowych na płaszczyźnie zagadnień ściśle technicznych. „Petit Journal” pisze: Opinia francuska jest przekonania, że porozumienie w sprawie strefy kolońskiej i rozbrojenia jest bardziej naglące, niż porozumienie w sprawie paktu pięciu. Dziennik zauważa przytem, że propozycje Chamberlaina w sprawie przystąpienia Polski i Czechosłowacji do wspomnianego paktu są z jednej strony korzystne, ponieważ Warszawa i Praga liczą na całkowitą solidarność Francji, z drugiej zaś strony są niebezpieczne, gdyż propozycje niemieckie przewidują arbitraż między Niemcami a krajami wyżej wymienionymi, który to arbitraż z Polską nie będzie niekorzystny dla Niemiec. „Petit Parisien” pisze: Opracowanie całokształtu systemu, gwarantującego bezpieczeństwo narodów jest dziełem, zakrojonym na szeroką skalę, które będzie prowadzone w szybkim tempie i z wielką rozważą. „Echo de Paris” zauważa, że pakt zachodni został zaniechany ze względu na opozycję opinii angielskiej przeciwko uprzedniemu zawarciu paktu angielsko-francusko-belgijskiemu oraz z powodu sojuszu Francji z Polską i Czechosłowacją. Co się tyczy protokołu genewskiego, to ten został bezterminowo odroczony. Co do innych spraw polskich, to są one rozwijane w normalnym trybie. W konkluzji dziennik domaga się, aby rząd francuski zakomunikował swoją decyzję odrzucenia podstępного projektu Stresemana i lorda d'Abernon'a. „Figaro” domaga się, aby Francja podczas najbliższych narad w Genewie jasno przedstawiła za sady swej polityki, opierającej się na traktacie wersalskim. „Journal” podkreśla jasność, z jaką Francja wysunęła postulat dokładnego zagwarantowania granic Polski. Natomiast informacje „Matina” odbiegają od informacji innych dzienników. Dziennik ten mianowicie pisze: Herriot i Chamberlain porozumieli się co do tego, że będą usilowali przygotować opinię publiczną swoich krajów do projektu zawarcia paktu pięciu, a równocześnie, zważając, że rząd francuski nie może nawet dopuścić myśli o zrzuceniu z siebie zobowiązań, przyjętych względem Polski, tej ostatniej będzie pozostawiona troska o powzięcie decyzji co do ewentualnych ustępstw, dających się pogodzić z jej bezpieczeństwem, przyczem jednakże można byłoby dać jej z naciskiem radę przestrzegania roztropności.

WIEDEŃ, 8. 3. (PAT)

Dzienniki donoszą z Paryża: Zwraca ogólną uwagę to, iż socjaliści również popierają stanowisko Polski w sprawie bezpieczeństwa. M. i. Renaudel i Paul Boncourt zaznaczają dziś w „Paris Midy”, że zgadzają się w zupełności z polskim ministrem spraw zagranicznych, iż propozycje niemieckie, dotyczące paktu bezpieczeństwa muszą być odrzucone. **Udział Polski w dyskusji nad traktatem gwarancyjnym oraz protest Polski przeciwko rewizji granic sprawiły to, że propozycje niemieckie można uważać za nieaktualne.**

GENEWA, 8. 3. (PAT)

Pobył ministra Skrzyńskiego w Paryżu i stosunek prasy do jego wizyty, jak również jednoczesny pobyt Chamberlaina w Paryżu komentowane są w kołach Ligi Narodów jako objawy wzmocnienia się znaczenia Polski w związku z ogólnymi zagadnieniami polityki bezpieczeństwa Europy. Podkreślają, że tym razem widoczne jest, iż minister polski nie zjawia się na forum międzynarodowym w celu bronięcia szczegółów polityki polskiej, lecz skoncentrował ją jako całość i wysunął na poważne miejsce w szeregu zagadnień decydujących o losie utrwalenia zasad powszechnego bezpieczeństwa i gwarancji pokojowych.

Smogorzewski porzuca Narod.-Demokrację.

„Dziennik Poznański” donosi, że kierownictwo polityczne „Rzeczypospolitej” p. Korfatego obejmie z dniem 1. kwietnia p. Smogorzewski, znany korespondent paryski pisma narodowo-demokratycznych. Jeśli wiadomość ta jest prawdziwą, to świadczy dość smutnie o wewnętrznych stosunkach w Narodowej Demokracji.

P. Smogorzewski już od dłuższego czasu nie podzielał doktrynerskich i partyjnych hasel, którym w polityce zagranicznej holduje Nar. Demokracja. Najdotkliwiej rozdziewki te ujawniły się w okresie Zgromadzenia Ligi Narodów. P. S. nadsyłał wówczas z Genewy korespondencje pełne uznania dla zasług politycznych min. Skrzyńskiego na terenie międzynarodowym, podczas gdy pisma, drukujące te korespondencje, atakowały

równocześnie min. Skrzyńskiego w redakcyjnych artykułach wstępnych.

Niezmiernie przychylny stosunek do min. Skrzyńskiego, a więc całkowicie odmienny od stosunku Nar. Demokracji, ujawnił ponadto p. Smogorzewski, pouczając organ Nar. Dem. „Myśl Narodową”, iż wbrew rozsiewanym przez tygodnik ten złośliwym plotkom rola, którą odegrał w Genewie min. Skrzyński spotkała się z żywym echem w prasie paryskiej bez różnicy kierunków partyjnie politycznych — stanowisko p. Smogorzewskiego różniło się więc stale od stanowiska Nar. Demokracji myślą państwową i szerszym horyzontem politycznym. To było niewątpliwie przyczyną porzucenia przezeń współpracownictwa w pismach narodowo-demokratycznych.

Unja pan-europejska.

WARSZAWA, 7. 3.

Zjemy w epoce tworzenia się wciąż nowych planów i programów pacyfikacji świata, co wobec jeszcze nieuleczonych ran okrutną wojną zadanych, jest zrozumiałe i usprawiedliwione. Opinia więc publiczna z największą sympatią powinna się odnieść do wszystkich prób pogodzenia sprzecznych interesów, wpro wadzenia w życie nieosiągniętego dotąd a upragnionego braterstwa ludów. Z żywym zainteresowaniem śledziliśmy myśli rozwijane przez p. Coudenhove-Calergi w klubie społeczno-politycznym, co do Unji pan-europejskiej.

Prelegent z młodzieńczym zapalem twierdzi, że jest ona możliwa o ile masy i wszelkie organizacje społeczne i parlamentarne oświadczą się za tym nowym układem sił, jeżeli uznają, że on im jedynie pokój i bezpieczeństwo zapewnić może. Wroga postawa Rosji sowieckiej, która chce despotycznie zniszczyć wszystkie dotychczasowe zdobycze demokratyczne i narzucić światu swój system nihilistyczny, skłonić powinna wszystkie narody do szukania sojuszu obronnego, przeciwko zagładzie. Wzmocnienie się bowiem Rosji i zdobycia przez nią możności narzucenia siłą swoich koncepcji, jest równoznaczna ze zgonem Europy. P. Calergji daje następujące wytyczne owej kooperacji narodów demokratycznych.

1) Współpraca z Anglią, której Rosja najsilniej na terenach azjatyckich zagraża; 2) ciągły kontakt ze Stanami Zjednoczonymi i z Dalekim Wschodem; 3) próby nawiązania stosunków ekonomicznych z Rosją; 4) utrzymanie dotychczasowych granic opartych na traktacie wersalskim. Jednym z najtrudniejszych, ale także najważniejszych zadań, jest wytworzenie takich warunków ekonomicznych, któreby pozwalając narodowi rozwijać się wszechstronnie nie krępowyły ich za pomocą cel i ograniczeń wywozowych. Wciągnięcie Niemiec do Unji jest sprawą pierwszorzędnej znaczenia, odosobnienie ich, rzuca je w objęcia Rosji i grozi zarzewiem nowej eksterminacyjnej wojny.

Dyskusja wykazała, że zebrany, po dzielającym w zupełności wywoły prelegenta, nie są jednak obecne, stojące przeszkody na tej drodze, którą on uważa za prostą i prowadzącą do celu. P. Calergji prosił gorąco o poparcie przez prasę jego planów, zaznaczając, że we Francji zostały one przyjęte z entuzjazmem, że w wielu krajach zawiązują się towarzystwa w celu ich propagowania. Czy jednak i w tych co myślą o odwecie lub tych, co chcą dla swoich idei opanować świat, tego nie powiedział, i to samo już świadczy, że realizacja pięknej idei jest jeszcze daleką.

